

Cuprins

<i>O acută radiografie identitară</i> (Sanda Cordoș)	5
Într-o sală de așteptare	17
O mică „nebulie“	38
Cel care rămâne	47
Estul sălbatec	53
Între două mituri	64
A treia Romă	74
Dreptii	82
Șanse ratate	97
Probabil, și iluziile îmbătrânesc	116
Mai e posibil un dialog Est-Vest ?	128
Primum vivere	139
Luminile de poziție	156
Filosofia supraviețuirii	166
Vina intelectualilor	185
Acrobația ca boală	198
Hotel „Tranzit“	212
Dictatura celebrității	221
Un „nebul patentat“	230
Marea sfidare	238
Don Quijote putea fi român ?	248
Judecata de acum	276
Între două lumi	283
Noapte bună, Europa	290
Fascinația degradării	294
Dreptul de a uita	304
Sfârșitul ideologiilor	308

Probabil, și iluziile îmbătrânesc

Sunt câțiva români pe aici, dar nu-i frecventez. Prefer să fiu singur-singur decât singur în grup. Societatea lor mi-ar aminti de fetele care dansează între ele și care nu mi-au plăcut niciodată. Nu mai cred în nimeni și nici că, la om, ceea ce este mai de preț este elanul spre lucruri superioare. Merde! Locuiesc într-o cameră cu podele albastre, la o mansardă, și mă străduiesc să scap de disperare. Fiindcă a trebuit să aleg, să mă agăț de epava care eram ori să-mi închei socotelile. Acum știu că viața e o târfă pe care nu e bine s-o vezi cu ochi romantici, dacă nu vrei să te faci de râs.
(Andrei)

Pe peretele din fața mea se află o reproducere cu cincizeci de capete ale lui Christos, așa cum au fost ele închipuite de artiști din toată lumea creștină. În centrul ei, o întrebare: „Care era Isus?“. Puțin mai încolo, e tabloul despre care am vorbit: tatăl meu, călărind un superb cal negru și cu sabia ridicată; de fapt, cum am descoperit, spre marea mea dezamăgire, într-o zi, un desen standard, unde fotograficul lipea capul clientului. În spatele meu,

se află șase corpuri de bibliotecă ajungând până în tavan, cu cărțile înghesuite pe două rânduri, într-un asemenea hal încât uneori, dacă nu găsesc imediat ce caut, prefer să mă las păgubaș. În dreapta, ferestrele și, între ele, o ușă ce dă spre un mic balcon. Pe masă și sub masă, mormane de manuscrise. Pe covor, pe fotoliu, ziare și cărți aruncate la întâmplare... Iau și răsfoiesc *Tratatul despre eretici* al lui Chastellion, din secolul al XVI-lea. Prima frază pe care-mi cad ochii sună astfel: *Nous estimons hérétiques ceux qui ne s'accordent avec nous en notre opinion*. Și mă pufnește râsul. Această frază a fost scrisă, parcă, azi la București! Mă uit la piatra azvârlită prin geam pe care o păstrez ca pe un fel de trofeu...

Probabil, curajul e o problemă de optică. Altădată, un adevăr periculos murmurat, scrâșnit, te înălța în ochii tăi. Pentru gesturi minore se întâmpla să stai în alarmă, zile în șir, în așteptarea reacției, în luptă cu gustul scârbos al lașității. Și poate că obsesia demnității nu o au cu adevărat decât cei care au trăit, ca noi, într-un timp al umilințelor. Exageram, desigur, în angoasele mele când îmi ardeam ciornele pentru *A doua poliție*. Nu eram decât o „oaie neagră“, un scriitor pus la index, iar rugurile aprinse la baie aveau ceva caraghios. Dar acea stare de neliniște permanentă, de organizare zilnică a apărării, împotriva amenințărilor, reale sau închipuite, a constituit sursa curajului meu, atât cât a fost. Uneori, îmi vine să spun și azi „nu-mi e frică, nu-mi e frică...“. La ce să-mi folosească, însă, acum curajul? Mă simt ca într-o tranșee goală. Cei care suntem „de altă părere“

semănăm, din ce în ce mai mult, perșilor care băteau cu vergile marea, după bătălia de la Salamina. Dacă, altădată, până și o șoptă era auzită, acum nici măcar țipătul nu mai e auzit. În deplină libertate, poți să vorbești, inutil, cât poțtești. Iar sentimentul inutilității are, practic, același efect ca frica, dacă nu și mai mare, ducând, încet, dar sigur, la lehamite.

Trebuie să închid fereastra din cauza țânțarilor... Dumnezeu singur știe, probabil, cum au ajuns aceste insecte nesuferite să roiască prin București. Poate că, necurățate dinainte de război, lacurile din jurul orașului au devenit adevărate bălți. Sau poate că apa strânsă, de la ploi, prin gropile lăsate de buldozere și neastupate încă, e infestată. Ziarele sunt de părere că invazia de țânțari se datorează săptămânilor ploioase și că „escadrilele“ pleacă din subsolurile inundate. Am aflat și numele științific al „agresorului“. Se cheamă „culex“. N-ar fi purtător de malarie, dar, oricum, toată lumea se plânge că țânțarii au devenit o pacoste. Deocamdată, pe mine m-au cruțat sau am avut noroc. Nu m-au prea înțepat. Nu sunt, poate, pe gustul lor. Preferă alte victime, mai puțin antipatice... Doar moliile, stârnite de o primăvară agresivă, îmi acordă cinstea de a dori să trăiască în vecinătatea mea, dovedind o mare slăbiciune pentru hainele și puloverele mele. Cu toate că am presărat levănțică prin toate ungherele dulapului, n-am reușit să le demoralizez și să le conving să nu-mi compromită bugetul, și așa destul de precar. Dimpotrivă, au devenit parcă

și mai feroce, și mai îndrăznețe. Au ajuns să umble în grup prin cameră. Nu se sinchiesc de nimic, nici de mirosul de tutun cu care, sfătuit de cineva, am sperat să le alung, nici de eforturile mele, din ce în ce mai slabe, mai lipsite de convingere, de a le speria. Mă fac să mă simt ridicol când încerc să le prind. Au o specialitate demnă de invidiat de a evita, de a zădărnici orice lovitură. Și, exceptând momentele când mă enervez, am început să am o psihologie de învins în fața lor. Am ajuns la concluzia că nu prea are rost să mă lupt cu ele. Mai ales că moliile simt, parcă instinctiv, că Dumnezeuul moliilor le ocrotește în camera mea. De câte ori aprind lumina, aștept să-și facă apariția prima dintre ele, zburând în zig-zag. Cam într-un minut, cel mult două, începe baletul. Mișcări elegante, lunecoase, iuți, frânte brusc, pentru a fi reluate cu oarecare indolență la alt nivel. Își permite chiar să fie obraznică, să mă provoace, să mă sfideze. Repezițiunea cu care își schimbă direcția o ajută să mă păcălească. Am fost slab, în școală, la științele naturale, nu știu nici măcar cum se înmulțesc moliile, iar abilitatea lor mă descurajează. Așa că mai bine mă prefac că nu le observ... Găsesc niște instrucțiuni prin care judecătorii secolului al XVI-lea erau puși în temă cum să ancheteze femeile care aveau legături desfrânate cu diavolul: „Dacă acuzata nu recunoaște existența Satanei, recunoaște singură că nu crede în cele afirmate de textele sfinte și trebuie pedepsită. Dacă-i atribuie prea puțină putere, e o eretică. Dacă-i atribuie prea multă, e orbită de Necuratul și nu mai e nici o îndoială că se numără

printre slujitorii Diavolului“... Sofism perfect! Nu există nici o scăpare din el. Orice suspectă era dinainte condamnată... Asta-mi aduce aminte de o ironie a lui Andrei care pretindea că și în mine se află un sofist, gata mereu să ridice capul pentru a-mi demonstra că am avut dreptate să..., că soluția cea mai bună e cea la care m-am oprit..., că alții sunt de vină când nu înțeleg ce înțeleg eu... M-am grăbit totdeauna să-mi găsesc scuze, justificări, să mă consolez, reușind, uneori, să-mi privesc mai concesiv defectele, ba chiar să le consider calități, pentru a le suporta mai ușor... Mă tachina că-mi place să despici firul în patru, în opt, în șaisprezece și așa mai departe, dar îmi găsea și o circumstanță atenuantă: „Acest viciu nu e străin de un obicei românesc de a evita sau de a exagera evidențele pentru a putea pretinde că nu suntem înțeleși“. Mi-a și citat o remarcă a ambasadorului britanic la București dintr-un raport trimis în anii '30: „Într-o țară unde se produce un nou zvon la fiecare jumătate de oră, e ușor să se ajungă la exagerări“...

Străinii ne consideră, probabil, „prea pasionali“ sau și mai rău. Nu-și explică de ce discuțiile noastre seamănă cu un vacarm greu de suportat. Și cum să-și explice, câtă vreme nici noi nu suntem în stare să-i lămurim? Trec aproape zilnic prin Piața Universității, cea mai romantică și cea mai hulită piață a Bucureștiului, unde nu lipsesc niciodată florile și polițiștii. Florile sunt pentru cei morți. Polițiștii, pentru cei vii. Sunt mereu discuții aprinse acolo. Politice, bineînțeles. Și fără nici o finalitate.

Am mai vorbit, cred, despre o deviză văzută deasupra intrării în aula Universității din Uppsala, care, altădată, mi s-a părut simplă și clară: „A gândi liber e mare lucru. A gândi corect e și mai mare lucru“. Acum, nu mai sunt sigur că totul e atât de simplu. Cine stabilește ce e corect și ce nu e corect? Nu mai sunt sigur nici că putem spune liniștiți: „un popor care-și păstrează zeii și limba în care gândește e liber“. Care sunt zeii noștri? Și mai este limba română, oare, limba română pe care o foloseau părinții noștri? Dincolo de termenii noi, de schimbările inerente și de ravagiile produse de „limba de lemn“, trebuie să acceptăm că în anii regimului comunist ne-am deprins, de voie, de nevoie, să întrebuițăm o limbă specială, „acrobatică“, în care tăcerile au uneori mai mult tâlc decât cuvintele, iar vorbele în doi peri abundă. Cărțile apărute în acest timp stau mărturie. Ne-am obișnuit să spunem ce vroiam să spunem cu jumătate de voce sau aluziv, prin parabole, prin fraze cu dublu sens, ca într-un joc de oglinzi, contând pe complicitatea cititorilor care, la rândul lor, s-au specializat într-o lectură radioscopică, necunoscută cititorului occidental care n-are nevoie să citească printre rânduri. Confruntarea cu cenzura ne-a obligat la o rafinare a ipocriziei, a „abilității“, deoarece numai voalat, ascuns, adevărul putea pătrunde în cărți, dacă vroiai să nu-l amesteci cu jumătăți de minciună. Și, cu timpul, această artă „acrobatică“ de a te folosi de simboluri, de un limbaj esopic, echivoc, însă foarte clar pentru un auz exersat, cum a devenit, prin forța împrejurărilor,